

П.В. Смірнова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)
І.Ю. Мелушова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ МАЙБУТНЬОЇ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ

Майбутню (очікувану) ліквідність можна оцінити за допомогою прогнозу «Балансу» і «Звіту про фінансові результати», а «Звіт про рух грошових коштів» дозволяє наочно оцінити майбутню платоспроможність. Для оцінки ймовірного рівня платоспроможності підприємств торгівлі на більш тривалу перспективу слід застосовувати динамічні моделі щодо залучення прогнозованої форми звітності про рух грошових коштів, які базуються на урахуванні змін за основними статтями бухгалтерського балансу та формуванні чистого доходу і чистих грошових потоків у наслідок операційної, фінансової й інвестиційної діяльності. Непрямий підхід щодо оцінки грошових потоків, який було покладено у цю форму звітності в Україні, визначає технологію розробки прогнозів.

В умовах високого рівня невизначеності й мінливості зовнішнього середовища, які властиві для сучасного стану економіки України, з одного боку, і особливостей функціонування підприємств роздрібно́ї торгівлі на споживчому ринку, з іншого, розробка прогнозів на тривалий період (5–10 років) мало реалістична. Ми вважаємо, що прогноз коштів слід здійснювати на період не більше ніж на 2–3 роки, максимум – 5 років.

Не дивлячись на те, що різноманітність умов господарювання підприємств не дозволяє запропонувати єдиної методики аналізу звіту про рух грошових коштів, проте для цілей прогнозування можна дати декілька узагальнень, які можуть бути покладені в основу такого аналізу.

Перш за все, слід оцінити головні джерела коштів і напрями їх використання за декілька років. При цьому необхідно відповісти на низку більш важливих запитань, а саме:

- за яким напрямом здійснюється рух основних засобів, як нараховується їх знос і наскільки підприємство здатне профінансувати їх зміну за рахунок накопичених коштів;
- як фінансується розширення обсягів діяльності;
- яким чином підприємство залежить від фінансування за рахунок зовнішніх джерел, які джерела найчастіше залучаються;

– яких цілей досягає дивідендна та реінвестиційна політика та які їх потреби в коштах;

– яка величина і структура джерел надходження коштів за всіма видами діяльності підприємства, стабільність і надійність таких надходжень та їх розподіл;

– якої політики дотримується у сфері формування залишку коштів: агресивної, помірної чи консервативної.

Прогноз потреби в коштах оцінюється на основі проєктованих змін необоротних і оборотних активів, необхідності відшкодування кредитів, термін сплати яких наступить у майбутньому періоді, виконання зобов'язань за виплатою дивідендів.

Прогноз джерел надходження коштів починається з прогнозу величини чистого прибутку, амортизаційних відрахувань. Якщо цих джерел не вистачає, то далі для забезпечення приросту товарних запасів і дебіторської заборгованості прогнозується необхідний приріст поточних зобов'язань. Для приросту необоротних активів можуть знадобитися можливості додаткового залучення власного капіталу за рахунок випуску акцій, приросту пайових внесків і за необхідності для реалізації довгострокових проєктів залучення довгострокових зобов'язань.

На останньому етапі оцінюється відповідність показників платоспроможності бажаному рівню і за необхідності вносяться корективи до попередніх етапів розрахунків.

Слід звернути увагу, що прогнози на основі «Звіту про рух грошових коштів», припускають комбінований за методами прогнозування, комплексний за врахуванням взаємозв'язків і укрупнений за ступенем узагальнення статей форм фінансової звітності підхід. Він об'єднує прогнози агрегованих однорідних елементів бухгалтерського балансу та основних аналітичних статей звіту про фінансові результати. Основою групування статей активу балансу є їх ліквідність та матеріально-речовий склад, для пасиву – віднесення до власних і позикових, зовнішніх і внутрішніх джерел формування майна, а також терміновість повернення позикового капіталу. У розрахунках використовуються балансові рівняння зростаючих змін основних груп активів і відповідних до них пасивів. Прогноз звіту про фінансові результати може бути зведений лише до розрахунків початкового чинника – виручки від реалізації та результативного показника – чистого прибутку.